

Småbarnspedagogik under verksamhetsperioden 2020-2021

Undervisnings- och kulturministeriet

Bakgrund och teman

Bakgrund

- Regionförvaltningsverken och Undervisnings- och kulturministeriet har under vecka 22–23 i anslutning till covid-19-situationen samlat in information om verksamhetsperioden 2020–2021 från finländska anordnare av småbarnspedagogik.
 - Enkäten om anordnande av småbarnspedagogik besvarades av 205 kommuner (svars% 69,7) och 156 serviceproducenter inom småbarnspedagogik (information om svars% saknas) som producerar privat daghems- och förskoleundervisning.
- Kommunerna deltog i fråga om kommunal småbarnspedagogik och de privata serviceproducenterna i fråga om privat småbarnspedagogik.

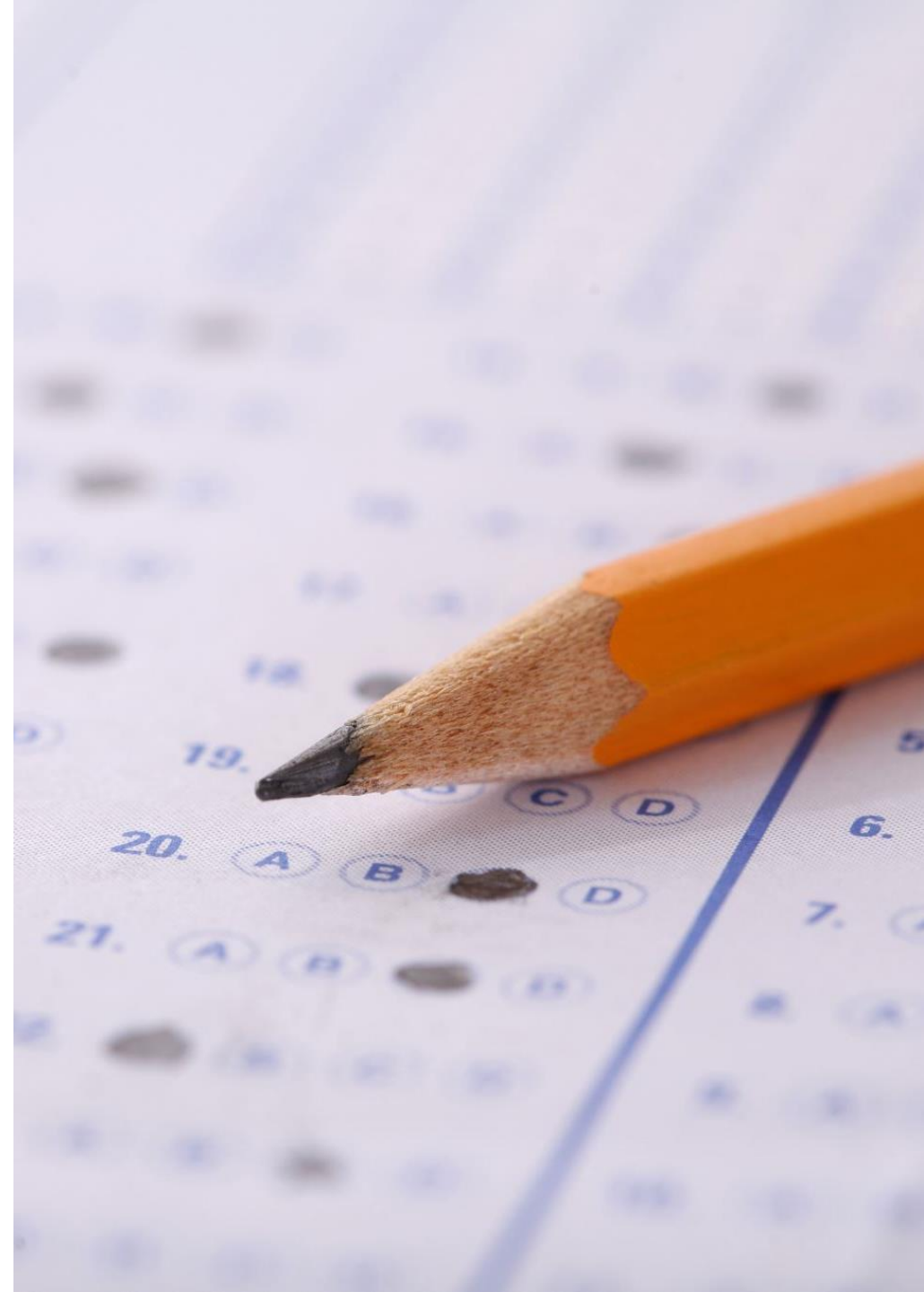
RFV-namn	Landskap	Kommunal	Privat
RFV i Södra Finland	Södra Karelen	8	2
-	Egentliga Tavastland	9	4
-	Kymmenedalen	7	4
-	Päijänne-Tavastland	7	7
-	Nyland	17	61
RFV i Östra Finland	Södra Savolax	9	1
-	Norra Karelen	10	1
-	Norra Savolax	9	7
RFV i Lappland	Lappland	14	3
RFV i Sydvästra Finland	Satakunta	14	3
-	Egentliga Finland	17	12
RFV i Västra och Inre Finland	Södra Österbotten	11	5
-	Mellersta Österbotten	5	-
-	Mellersta Finland	16	11
-	Birkaland	16	18
-	Österbotten	11	4
RFV i Norra Finland	Kajanaland	2	2
-	Norra Österbotten	23	11

Bakgrund

Enkäten kan som helhet anses vara representativ på riksnivå.

Resultaten läggs fram i den här presentationen

- som nationellt och regionalt fördelade data
 - gällande alla respondenter tillsammans (kommunal & privat småbarnspedagogik)
 - Specificerat enligt respondentgrupp (kommunal småbarnspedagogik, privat småbarnspedagogik)
- som beskrivningar av innehållsanalysen av enkätens öppna punkter

Temat i utvärderingen för småbarnspedagogiken som genomförts vecka 22–23

- **Möjligheter att följa UKM:s och THL:s rekommendationer och anvisningar**
 - bedömningar gällande verksamhetsperioden 2020–2021
 - bedömningar gällande sommarsäsongen 2021
- **Bedömningar av verksamhetsperioden 2020–2021**
 - Anordnande av kommunal och privat småbarnspedagogik
 - Anordnande av kommunal och privat förskoleundervisning
 - Anordnande av effektiviserad städning
 - Lyckade utrymmesarrangemang i enlighet med avstånds- och hygienrekommendationerna
 - Lyckad effektivisering av hygien som krävs av matförsörjningen
 - Lyckat anordnande av stödåtgärder för barn i behov av stöd
- **Bedömningar av sommarsäsongen 2021**
 - Småbarnspedagogikens omfattning
 - Omfattningen av anordnandet av den öppna småbarnspedagogiken (endast kommunerna)

Öppna frågor

- F5. Annat om anordnandet av småbarnspedagogik under verksamhetsperioden 2020–2021
- F6. Hurdana centrala konsekvenser har covid-19 haft på anordnandet av småbarnspedagogiken under verksamhetsperioden 2020–2021?
- F7. Hurdana åtgärder behövs för att kunna rätta till de oönskade konsekvenserna av covid-19?
- F9. Annat om efterlevnaden av UKM:s och THL:s anvisningar och rekommendationer
- F10. Ange de synpunkter ni anser vara nödvändiga om betydelsen av statsförvaltningens stöd för småbarnspedagogiken (t.ex. ekonomiskt stöd, informationsförmedling)
- F11. Beskriv kort hur småbarnspedagogiken har anordnats / skulle anordnas när enheter måste stängas
- F12. Beskriv kort hur småbarnspedagogiken har anordnats för barn i karantän (exponering) eller isolering (smitta).
- F14. Andra observationer om anordnandet av småbarnspedagogiken under sommarsäsongen 2021
- F15. Övrigt

FRÅNVARO

“

Anordnandet av småbarnspedagogik en har varit lyckad, utmanande att följa avståndsrekommendationerna

Regionförvaltningsverket

Bedömning av anordnandet av småbarnspedagogik under verksamhetsperioden 2020–2021

- Enligt respondenternas bedömning har man nästan alltid lyckats anordna småbarnspedagogiken trots de utmanande förhållandena.
- Enligt bedömningarna har det varit mest utmanande att följa avstånds- och hygienrekommendationerna samt genomföra effektiviserad städning.
 - bl.a. barnens behov av närhet och arbetets kontaktkrävande karaktär, gruppstorlekar, tillgången till vikarier och personalens frånvaron.

F4. Bedömning av anordnandet av småbarnspedagogik under verksamhetsperioden 2020–2021, värdetabell över alla respondenter

	% av respondenterna				
	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig
Genomförandet av den kommunala småbarnspedagogiken har kunnat ordnas*	92	7	1	-	-
Genomförandet av den privata småbarnspedagogiken har kunnat ordnas	68	7	1	<1	24**
Genomförandet av den kommunala förskoleundervisningen har kunnat ordnas*	91	8	1	-	-
Genomförandet av den privata förskoleundervisningen har kunnat ordnas	51	4	1	-	43**
Anordnande av effektiviserad städning har lyckats	52	39	7	2	-
Anordnande av effektiviserad hygien som matförsörjningen kräver har lyckats	68	30	2	-	-
Utrymmesarrangemang enligt avstånds- och hygienrekommendationerna har lyckats	31	54	11	4	-
Anordnande av stödåtgärder för barn i behov av stöd har lyckats (t.ex. terapi, rehabilitering, specialundervisning)	48	43	7	1	1

F4. Bedömning av anordnandet av småbarnspedagogik under verksamhetsperioden 2020–2021, värdetabell över respondenterna i respondentgruppen i procent

Bedömning	% av respondenterna									
	Alltid		Ofta		Ibland		Sällan		Aldrig	
	Kommunerna	Privata	Kommunerna	Privata	Kommunerna	Privata	Kommunerna	Privata	Kommunerna	Privata
Genomförandet av den kommunala småbarnspedagogiken har kunnat ordnas	92	*	7	*	1	*	-	*	-	*
Genomförandet av den privata småbarnspedagogiken har kunnat ordnas	50	90	6	8	2	-	1	-	41**	1**
Genomförandet av den kommunala förskoleundervisningen har kunnat ordnas	91	*	8	*	1	*	-	*	-	*
Genomförandet av den privata förskoleundervisningen har kunnat ordnas	34	74	4	4	2	1	-	-	60**	21**
Anordnande av effektiviserad städning har lyckats	45	62	42	35	10	3	3	1	-	-
Anordnande av effektiviserad hygien som matförsörjningen kräver har lyckats	60	78	36	21	4	1	-	-	-	-
Utrymmesarrangemang enligt avstånds- och hygienrekommendationerna har lyckats	25	38	60	46	11	12	3	4	-	-
Anordnandet av stödåtgärder för barn i behov av stöd har lyckats (t.ex. terapi, rehabilitering, specialundervisning)	41	57	51	33	8	7	-	1	-	2

F5. Annat om anordnandet av småbarnspedagogik under verksamhetsperioden 2020-2021

- ✓ Anordnandet har varit utmanande
 - Tillgång till vikarier
 - Personalomsättning
 - Rekrytering
 - Även anordnande av effektiviserad städning
 - Man har varit tvungen att anställa mer personal
 - Iakttagande av anvisningar/säkerhetsavstånd
- ✓ Barnens behov av stöd har ökat
- ✓ Å andra sidan:
 - Man har kunnat följa anvisningarna ganska bra
 - Användning av distansförbindelser har ökat, interaktionen är dock inte densamma som den som sker ansikte mot ansikte
 - Avgiftsfriheten har påverkat antalet barn, situationerna har kunnat skötas när familjerna haft barnen hemma
 - Distansutbildningarna har möjliggjort personalens delaktighet när man inte har behövt åka någon annanstans för utbildningen.

"Anordnandet har krävt väldigt mycket anvisningar, förändringar i verksamheten och försiktighet. Man har varit tvungen att anpassa verksamheten till den rådande situationen."

"Man har inte alltid lyckats ordna effektiviserad städning, eftersom det har varit mycket svårt att hitta arbetskraft under frånvaron. Avstånds- och hygienarrangemang i enlighet med rekommendationerna är alltid utmanande inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. Vi har gjort vårt bästa."

"Personalen har uteblivit med låg tröskel från arbetet om det förekommit symptom, svårt att få vikarier. Detta har krävt mycket flexibilitet av personalen. Man har varit tvungen att fästa särskild uppmärksamhet vid informering, både intern informering av personalen och extern informering av klienterna. Avståndskriterierna och önskemålet om att inte kombinera grupper lyckas inte alltid i ett litet daghem. Utrymmena är gemensamma och på morgnarna och kvällarna måste man vara tillsammans på grund av personalbrist. Daghemsföreståndarens psykiska belastning har varit enorm när det uppstått osäkerhet om situationen såväl hos föräldrar som personalen. Man har varit tvungen att vara uppmuntrande och svara på svåra frågor."

"Samarbetet med vårdnadshavarna har inte varit lika mångsidigt som under normala förhållanden. Viktiga samtal om ankomst- och upphämtningssituationer har lidit på grund av att vårdnadshavarna inte har kunnat komma ända till tamburen. En del av grupperna har dock utvecklat goda alternativa kommunikationssätt. Man har kunnat genomföra flera utbildningar än förut via distansförbindelser. Daghemspersonalen kan under vilotiden mycket väl lösgöra sig för en kort utbildning när den går att följa från den egna enheten. Det har varit mycket bra och distansutbildningarna borde fortsätta."

"Inom småbarnspedagogiken gav man avgiftsfria frånvaron då coronaviruset började och då var daghemmen nästan tomma under hela beredskapslagen. Närmare sommaren återvände vi och hästen 2020 var situationen nästan

“

**Effekterna
varierande -
vissa nya
verksamhets
modeller är
permanenta.**

Regionförvaltningsverket

Centrala effekter av covid-19 på anordnandet av småbarnspedagogik under verksamhetsperioden 2020- 2021?

De direkta citaten nedan sammanfattar situationerna. På de följande diabilderna sammanställs ännu öppna svar, grupperade enligt olika teman.

“Kontakter mellan grupperna har undvikits, personalen använt munskydd sedan oktober 2020, städningen har effektiviserats, likaså har handhygien skötts intensivt, utflykter längre bort har inte anordnats, konserter/föreställningar har förflyttats till webben, största delen av mötena har förflyttats till webben, informering om covid-19 har effektiverats. Sjukfrånvaron har ökat - barn och personal stannar hemma med låg tröskel. Personal har inte förflyttats mellan grupperna, kostnaderna har ökat. Samarbetet med föräldrarna kan ha varit utmanande, eftersom man inte alltid har kunnat träffas ansikte mot ansikte.”

“I förvaltningens och ledningens uppgifter orsakar distansarbetet ensamhet och alltför långa och intensiva arbetsdagar.

Särskilt barn med invandrarbakgrund har uppenbarligen i någon mån inte deltagit i småbarnspedagogiken. I familjerna förekommer arbetslöshet oftare än vanligt. Det är sannolikt att den som helhet stressande, till och med skrämmande, begränsande och tröttsamma situationen även efter krisen kommer att orsaka olika symtom och problem med orken, både hos personalen samt familjerna och barnen.”

Om interaktion

- med vårdnadshavarna (särskilt utmanande med mångkulturella familjer, eftersom saker inte går att förklara så väl per telefon eller via Teams)
- grupper emellan
- bland personalen
- dagliga möten
- användning av munskydd
- gemenskapen har lidit

”Diskussioner/möten med vårdnadshavarna har i huvudsak ordnats via distansförbindelser. Det har varit lättare att hitta gemensam tid, men genomförandet har varit utmanande.”

”Man har varit tvungen att hålla barngrupperna åtskilda och förhindra föräldrarnas tillträde till enheten. Personalen har varit tvungen att använda munskydd. Antalet sjukfrånvaron har varit hög. Barn har dragits ur småbarnspedagogiken av försiktighetsskäl. Allt detta har påverkat både kvaliteten på småbarnspedagogiken och barnens delaktighet.”

”För barnen har personalens användning av munskydd och delvis något distanserade interaktion medfört utmaningar i form av minskad tillit och ökad längtan efter närhet.”

”Användningen av munskydd har försvårat interaktionen mellan barn och vuxna på grund av att miner och gester inte är synliga.”

”Personalens gemenskap har varit på prov när man undvikit kontakter och sedvanliga möjligheter att vara tillsammans inte har förekommit.”

Om samarbete

- Nya barn, introduktion
- Planer för småbarnspedagogik
- Nya anställda, inskolning
- Samarbete mellan familjedagvården och daghemmet
- Samarbete mellan daghem och skola
- Samarbetet har inte kunnat genomföras ansikte mot ansikte
- Det enorma digitala språnget har varit positivt

"Kontakten med vårdnadshavarna har försvårats / vårdnadshavarna har upplevt att delaktigheten minskat, eftersom man inte har kunnat besöka daghemmens inomhuslokaler och samtal om planen för småbarnspedagogik inte har kunnat ordnas ansikte mot ansikte. Det har blivit svårare att lära känna nya barn."

"Distansmöten tagits i bruk (antalet pedagogiska samtal har minskat)."

"Det har varit svårt att planera och bedöma större helheter, eftersom man inte har kunnat träffas live. Allt går inte att sköta väl under Teams-möten."

"Samarbetet i alla riktningar har blivit obefintligt eller genomförts på distans."

"Inga besök har gjorts exempelvis från familjedagvården till daghem."

"I kommunen färdigställdes ett nytt daghems-skolcampus i januari 2021, och samarbetet mellan olika aktörer har ibland varit besvärligt och nästan obefintligt på grund av coronarestriktionerna. Skapandet av en gemensam verksamhetskultur mellan daghemmet och skolan har inte kunnat börja."

"ENORMT digitalt språng --> nya verksamhetsmodeller för nätverksarbetet, möten, osv. som säkert förblir i bruk."

Om informering/anvisningar

- Sysselsatt chefer
- Det har varit utmanande att följa olika anvisningar
- Utmaningar även inom kommunen mellan olika branscher
- Vårdnadshavare har eventuellt ifrågasatt anvisningarna

"Personalens trötthet, situationens totala inverkan. Utarbetandet och uppdateringen av olika anvisningar har ökat det administrativa arbetet, likaså har antalet olika möten ökat. Distansarbete – inga normala kontakter till den egna arbetsgemenskapen. Datorarbetet har ökat. Flera olika enkäter än tidigare."

"Uppföljning och efterlevnad av anvisningar har betonats för coronaanvisningarna."

"Anvisningarna förändras hela tiden."

"Det har varit svårt att informera klientfamiljerna om coronaviruset på grund av de snabba förändringarna i anvisningarna."

"Arrangemangen är mindre flexibla när man alltid är tvungen att beakta coronaanvisningarna."

"Antalet meddelanden till personalen och vårdnadshavarna har mångdubblats."

Om pedagogiken

- Verksamheten har varit splittrad
- Den gemensamma utvecklingen har varit ringa
- Kulturupplevelser har inte förverkligats
- Effektiviserad städning har påverkat genomförandet av småbarnspedagogiken
- Den pedagogiska betydelsen av till exempel måltiderna har delvis blivit ringa
- Antalet leksaker har minskats
- Barnens långa frånvaro har påverkat genomförandet av planen för småbarnspedagogik

"Barnens långvariga frånvaron påverkar genomförandet av barnens småbarnspedagogik och förskoleundervisning."

"Frånvaron (långvariga) har gjort den målinriktade pedagogiska inläringen något svårare att genomföra."

"Berikande erfarenheter via besökare (t.ex. kultur) har minskat, eftersom besöken endast har kunnat genomföras utomhus. Utflykter har i regel endast kunnat genomföras utomhus utan tillgång till kollektivtrafik."

"Förskoleeleverna har inte fått öva på att hämta mat och lära sig portionsstorlekar, eftersom vuxna har delat ut maten till barnen under coronatiden."

"Avbrotten och frånvaron i småbarnspedagogiken på grund av coronaviruset har skapat ett inlärningsunderskott bland barnen i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. Inlärningsunderskottet syns i att eleverna ligger efter sina inlärningsmål samt behöver mer stöd och handledning på grund av distansundervisningen och frånvaron. Inlärningsunderskottet försämrar elevernas välbefinnande och hopar sig hos de svagaste eleverna. Barnens frånvaron från småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen har följts upp regelbundet från och med hösten. Man har kartlagt daghem och klientgrupper där det funnits mycket frånvaron och skapat åtgärder för att ingripa i frånvaron. I analysen har man identifierat att frånvaron är som störst på områden där deltagandet i småbarnspedagogiken är mindre."

Om verksamhetsmodellerna

- Måltiderna har tänkts om
- Grupperna har varit åtskilda
- Friluftsliv har graderats
- Mindre utflykter

"Man har varit tvungen att ändra på verksamheten för att upprätthålla avstånd mellan grupperna, t.ex. i samband med daghemmets måltider i den gemensamma matsalen."

"Man har varit tvungen att fundera mycket på olika verksamhetsmodeller och vanor, t.ex. vad gäller möten, stöd för barnen, evenemang, osv."

"Förbudet mot sammanslagning av grupper under extrema skift har medfört många arrangemang

- på grund av sammankomstbegränsningarna har man inte kunnat ordna alla evenemang, såsom föräldrakvällar, gemensamma lokala utbildningar för hela personalen, förskoleelevernas infotillfällen

- man har varit tvungen att planera samarbetet med vårdnadshavarna på annat sätt när det uppstått situationer där vårdnadshavarna inte kan komma in i grupputrymmena när de lämnar barnen."

"Verksamheten har graderats och utomhusevenemang har prioriterats."

"Konsekvenser även för småbarnspedagogikens beredskap och skydd, vilket har inneburit olika åtgärder i olika enheter."

"Personalen har varit under press, verksamheten har anordnats på nya sätt och nya metoder har tagits i bruk inom en kort tidsram, det har krävts mer flexibilitet av personalen än tidigare."

Om ekonomin

- Mer resurser har behövts än planerat
- Man har varit tvungen att satsa på effektiviserad hygien (munskydd, städmedel, handdesinfektionsmedel, osv.)
- Anställning / tillgång till vikarier
- Betydelsen av kompensationer (mindre inkomster för anordnaren, positivt för familjerna)
- Sparad arbetstid genom digitalisering
- Små privata daghems nöd
- Situationen för privata familjedagvårdare

"Kostnaderna har ökat bl.a. på grund av städning, skyddsutrustning och befrielsen från klientavgifter."

"Barngrupper har inte kunnat slås ihop ens under semesterperioderna. Verksamheten har inte varit så ekonomiskt effektiv som den vanligtvis skulle vara."

"Vikariekostnaderna är större, eftersom man inte kunnat slå ihop grupper eller förflytta vuxna från en grupp till en annan, och även vuxna har varit mer frånvarande än tidigare."

"Vikariekostnaderna har ökat enormt, eftersom personalen redan på grund av lindriga symtom måste stanna hemma."

"Kompensation av klientavgifter om barnet är i karantän."

"Låga inkomster (kompensation för frånvaro i avgifterna för småbarnspedagogiken)."

"Utnyttjandet av digitala möjligheter har ökat betydligt. Man har sparat tid t.ex. genom uteblivna utbildningsresor när utbildningarna anordnats på distans. Å andra sidan har variationen som utbildningarna medför i arbetsdagen minskat när man inte kunnat förflytta sig till en annan miljö under utbildningen."

Om arbetsmängden

- Arbetsmängden har ökat
- Specialarrangemang
- Utmattning bland personalen
- Oförutsägbarhet → snabba lösningar
- Ledningens arbetsmängd: planering, informering, förande av kompensationer för beslutsfattande, planering av personalanvändning

”Organiseringen av de lagstadgade personalresurserna har sysselsatt mer än tidigare, eftersom man inte har kunnat slå ihop barngrupper medan arbetstagarna är frånvarande, och å andra sidan på grund av att personalen har varit mer frånvarande än tidigare.”

”Barnen har inte gått miste om någonting, men personalen har varit något mer psykiskt belastad.”

”Av personalen har krävts noggrannhet, flexibilitet, eftertanke och mycket kreativitet.”

”Ledningens arbetsmängd har ökat.”

”Planeringen av personalanvändningen har försvårats.”

”Personalens arbetsmängd har ökat betydligt – exempelvis när barnen tagits emot från föräldrarna vid dörren och återlämnats nästan klara.”

”Personalen har varit tröttare och mer stressad än vanligt, särskilt daghemsföreståndarna. Personalen har haft mer sjukledigt och frånvaron, särskilt på grund av karantän. Personalen har också tagit emot vårdnadshavarnas ångest och ilska, när barn med lindriga symtom har avvisats till hemvård.”

”Personalens frånvaron på grund av pandemianvisningarna och bristen på vikarier har gjort daghemsföreståndarnas arbete mardrömsaktigt. Arbetstiden går åt att få tag på vikarier och räkna relationstal, samt föreståndarnas övergång till att vikariera frånvarande personal i grupperna, varvid de egna uppgifterna har hopat sig.”

Om oron

- Barnens behov av stöd
- Familjernas ork
- Personalens ork
- Kontinuerlig osäkerhet och rädsla
- Tillgång till vikarier

"Antalet utmanande barn har ökat i och med att familjernas situationer har försvårats.

De anställda har varit ångestfyllda och rädslan om coronasmitta har varit stor, likaså har det varit svårt att använda munskydd."

"Syssestättande effekt på både ledningen och personalen. Det har kommit flera barn, och det känns som att föräldrarna inte längre orkar och ansvaret för barnen allt mer övergår till småbarnspedagogiken."

"- vissa familjer har dock behövt mer stöd under coronatiden än normalt (rädsla, ovisshet) och har ansökt om stöd t.ex. på daghemmet."

"Personalens sjukfrånvaron och behov av vikarier har ökat. Dessa har påverkat genomförandet av individuellt stöd för barnen. I viss mån har barnen i behov av stöd och barnen med finska som andra språk varit mindre närvarande i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen."

"Det har varit särskilt svårt att rekrytera vikarier till de enheter där det förekommit coronaexponeringar."

Om frånvaron

- Frånvaron har blivit längre (t.ex. väntan på coronatest)
- Många frånvaron
- Frånvaron har också kunnat minska, eftersom man stannat hemma redan på grund av lite snuva → vila har kommit vid rätt tidpunkt

”Sjukledighet och coronatest med låg tröskel, varvid väntan på testresultaten förlänger frånvaron.”

”Personalens frånvaron och tillgången till vikarier under deras frånvaron har haft den största inverkan. DET HAR VARIT MYCKET BELASTANDE FÖR BÅDE PERSONALEN OCH LEDNINGEN. Också barnen har varit ganska mycket frånvarande eller varit det längre än tidigare.”

”Man har varit tvungen att hålla barngrupperna åtskilda och förhindra föräldrarnas tillträde till enheten. Personalen har varit tvungen att använda munskydd. Antalet sjukfrånvaron har varit hög. Barn har dragits ur småbarnspedagogiken av försiktighetsskäl. Allt detta har påverkat både kvaliteten på småbarnspedagogiken och barnens delaktighet.”

Positiva saker

- Nya verksamhetsmodeller har utvecklats
- Användning av utrymmen utomhus
- Utnyttjande av distansförbindelser
- Utveckling av smågruppsverksamheten
- Effektiviserad hygien minskade sjukdomar
- Samarbete mellan olika aktörer

"Graderingen av åtgärderna inom tjänsterna är bestående."

"Vi utnyttjade utomhusutrymmen som inlärningsmiljöer."

"Ökad aktivitet utomhus."

"Vi har tagit i bruk ny praxis – en del har konstaterats vara bra och kommer att användas även senare."

"Eftersom grupperna inte har blandats har verksamheten varit lugnare."

"Man har lärt sig utnyttja distansförbindelser t.ex. i utbildningar och i sektorsövergripande nätverksarbete – kommer att bli permanent praxis."

"Man har varit tvungen att omvärdera arbetsrutinerna, vilket har lett till att naturen och utomhusutrymmen har utnyttjats allt mer som inlärningsmiljöer. Smågruppsverksamheten har ökat och utvecklats."

"Det är fint att det skapats en distansanslutningskanal! Vi kunde skapa kontakt mellan barnen i hemmet och barnen i dagvården. Vi märkte hur enkelt det skulle vara att få barnen därhemma att delta i verksamheten, gemensamma gymnastikånger och sagostunder osv. För en del av personalen medförde övergången till andra arbetsuppgifter nya synpunkter. När hygienen förbättrades minskade barnens sjuklighet betydligt."

"Vi lärde oss också informationspraxis, där informationschefen var till stor hjälp."

“

**Svårt att
bedöma,
eftersom en
del av
effekterna
kommer med
fördröjning**

Regionförvaltningsverket

Nödvändiga åtgärder för att rätta till de oönskade effekterna av covid-19

- Tilläggsresurser behövs (ekonomi, personal); privata tjänsteleverantörer behöver ekonomiskt stöd
- Det behövs starkt ledarskap för att förnya verksamhetskulturen
- Mer stöd till barn och familjer
- Bättre tillgång till utbildad personal
- Ökat samarbete som helhet
- Stöd till personalen (arbetshälsa)
- Mer utbildning (särskilt digitala färdigheter, nya verksamhetsmodeller)
- Satsning på gemenskap
- Riksomfattande anvisningar
- Forskningsdata
- Möjlighet att diskutera, tid att utföra den grundläggande uppgiften
- Uppmärksammande av IT-enheternas funktion

F7. Hurdana åtgärder behövs för att kunna rätta till de oönskade effekterna av covid-19?

"Vi har erhållit coronafinansiering för den pågående perioden och anställt en speciallärare inom småbarnspedagogiken. Det finns ingen tilläggsfinansiering för nästa verksamhetsperiod, trots att behovet av att stödja barnen är minst lika stort som under den gångna verksamhetsperioden."

"Kommunerna behöver mycket (ekonomiskt) stöd och handledning, eftersom effekterna på familjerna och barnen kan vara långvariga. Barn som inte haft socialt umgänge utanför familjen börjar inom småbarnspedagogiken. Vårdnadshavare har kanske levt länge i ekonomisk osäkerhet. Oron för framtiden drabbar många familjer och de kommer att behöva hjälp med många saker."

"Vi samarbetar med barn- och familjetjänsterna."

"Starkt ledarskap, stöd för förnyandet/återställandet av verksamhetskulturen till vad den var före coronaviruset. Vanorna smittar överraskande snabbt och måste skakas av."

"Dessutom söker vi nya verktyg för personalens ork, så att vi ska klara av coronatiden och glädjen i arbetet återvänder. Vi planerar också att ge barnen glädje och ork genom kreativitet samt konst- och färdighetspedagogik."

"Personalen behöver stöd i sitt arbete, eventuellt med hjälp av arbetshandledning."

"Det har gått bra att arbeta med munskydd, men jag skulle behöva forskningsdata om munskyddets effekt på små barns förmåga att läsa känslor och uttryck. Förbättring av tillgången till terapitjänster."

"Nu behövs det diskussionsforum, där man kan ge uttryck för alla slags känslor om den gångna tiden och fundera på hur man ska agera i framtiden. Det är önskvärt att kommunikationen riktas direkt till småbarnspedagogiken."

"Personalen behöver lugn och ro och fokus på sin grundläggande uppgift."

“

Småbarnspedagogikens särdrag borde ha beaktats bättre

Regionförvaltningsverket

Möjligheter att följa UKM:s och THL:s rekommendationer och anvisningar

- Anvisningarna var åtminstone i början förvirrande och de kom från olika håll
- Anvisningarna förändrades väldigt i snabb takt i början
- Uppdateringen av anvisningarna ansågs vara dålig
- Familjedagvården glömdes bort i anvisningarna
- Det fanns alltför mycket tolkningsutrymme i anvisningarna – å andra sidan önskades flexibilitet enligt situationen i området
- En del ansåg att anvisningarna var tydliga och att de var lätta att följa

F8. Bedömning av i vilken mån UKM:s och THL:s rekommendationer och anvisningar har varit / är möjliga att följa, procent av alla respondenter värdetabell

	% av respondenterna				
	Mycket bra	Bra	Ganska bra	Dåligt	Mycket dåligt
Verksamhetsperioden 2020–2021	25	57	16	1	1
Sommarsäsongen 2021 (juni–augusti 2021)	24	48	25	2	1

F8. Bedömning av i vilken mån UKM:s och THL:s rekommendationer och anvisningar har varit / är möjliga att följa, procent av alla respondentgrupper värdetabell

% av alla respondenter										
Respondentgrupp	Mycket bra		Bra		Ganska bra		Dåligt		Mycket dåligt	
	Kommunerna	Privata	Kommunerna	Privata	Kommunerna	Privata	Kommunerna	Privata	Kommunerna	Privata
Verksamhetsperioden 2020–2021	17	37	58	56	24	6	1	1	<1	-
Sommarsäsongen 2021 (juni-augusti 2021)	13	39	44	53	38	8	3	1	1	-

F9. Annat om efterlevnaden av UKM:s och THL:s anvisningar och rekommendationer

- *”UKM:s och THL:s sätt att uppdatera anvisningarna är dåligt. När de uppdaterade delarna kommer i mitten av texten är det mycket svårt att ta reda på vilken anvisning eller föreskrift verkligen ändrades och vad som förblev oförändrat. Anvisningarna har redan från början varit förvirrande och vaga - de egentliga föreskrifterna var svåra att hitta och var inte entydiga eller klara.”*
- *”Anvisningarna blev bättre under verksamhetsperioden.”*
- *”Anvisningarna borde vara mer områdesspecifika.”*
- *”Det har tagit mycket tid att informera / följa upp informationen.”*
- *”På grund av skillnaderna mellan enheterna inom småbarnspedagogiken har det utifrån anvisningar på allmän nivå ibland varit utmanande att upprätta riktlinjer på kommunnivå.”*
- *”Anvisningarna och rekommendationerna har utnyttjats under hela verksamhetsperioden i bl.a. diskussioner med vårdnadshavarna. En del av vårdnadshavarna har ifrågasatt anvisningarna, men för personalen har anvisningarna och rekommendationerna varit till stor hjälp i vardagen.”*

”Det hade varit bättre om statsförvaltningen hade gett småbarnspedagogiken en uppsättning enhetliga, entydiga anvisningar. Nu har det kommit anvisningar från alltför många ställen med något annorlunda och föränderliga formuleringar. Dessutom har staden utfärdat egna anvisningar. Detta har varit utmanande, till och med frustrerande, med tanke på förmedlingen och tolkningen av anvisningarna och skadat verksamheten inom småbarnspedagogiken i och med att det har tagit tid att tolka anvisningar med olika formuleringar.”

”Det har kommit tillräckligt med information till småbarnspedagogiken och familjerna. Genom denna har det varit lätt att övertyga även skeptiska föräldrar. Det gemensamma arbetet och den gemensamma linjen har bevarats med alla aktörer.”

”Det kom väldigt många anvisningar och ibland var det svårt att separat sammanställa de anvisningar som var lämpliga för småbarnspedagogiken. Det är dock bra att det kom mycket anvisningar.”

”Möten i beredskapsforumet på landskapsnivå har varit det bästa stödet och den bästa instruktören!” (Södra Savolax)

“

Kommunerna har haft olika ställning i fråga om projektansökningar

Regionförvaltningsverket

Betydelsen av statsförvaltningens stöd för småbarnspedagogiken

(t.ex. ekonomiskt stöd, informationsförmedling)

- Det har kommit mycket information och den har varit viktig
- Ekonomiskt stöd har efterfrågats även på annat sätt än via projekt
- Understöden har eventuellt riktats till kommuner med kompetens att göra projektansökningar
- Projektunderstöden har i vissa fall varit alltför kortvariga
- Ekonomiskt stöd har upplevts som mycket viktigt
- "Öronmärkning" av kommunernas stöd för småbarnspedagogiken
- Viktigt att också stödja familjerna
- Privata tjänsteleverantörer önskar en höjning av servicesedeln
- En del av kommunerna har stött privata tjänsteleverantörer

F10. Ange de synpunkter ni anser vara nödvändiga om betydelsen av statsförvaltningens stöd för småbarnspedagogiken (t.ex. ekonomiskt stöd, informationsförmedling)

- *"Informationsförmedlingen har lyckats bra och varit viktig. Det skulle ha behövts ekonomiskt stöd för anordnande av stöd inom småbarnspedagogiken även på annat sätt än genom projekt, för vars ansökan resurserna i en liten kommun inte alltid räcker även om det finns behov."*
- *"Informationen var inte alltid tillämplig för småbarnspedagogiken. Långsam informering. När informeringen övergick till den lokala förvaltningen var det lättare att rikta den och det blev också enklare att få svar på tillägsfrågor."*
- *"Informationsförmedlingen har spelat en viktig roll för att kunna förmedla "rätt" information till personalen och vårdnadshavarna. Med ekonomiskt stöd har vi kunnat fokusera på coronaeffekterna, såsom den språkliga utvecklingen."*
- *"Ekonomiskt stöd är nödvändigt, men bestående korrigerar av situationen förutsätter fortsatt stöd."*
- *"Understöd behövs, såsom coronaunderstöd. Det finns många projektansökningar, men det krävs yrkeskompetens som man kan utnyttja för dessa och är inte alltid lätt i en liten kommun, eller ens i en medelstor kommun. Man måste vara mångkunnig. Så jag tror att kommunerna med mer folk kommer att samla in mer understöd."*
- *"Det finns alltid en mycket kort tidsfrist för att ansöka om understöd, så den förutseende planeringen blir mycket kort."*

"Det är mycket viktigt att statsandelarna som inte grundar sig på en separat ansökan, når en sådan nivå att anordnandet av lagstadgade tjänster inte blir orimligt svårt. Det behövs pengar för att de nuvarande anställda stannar kvar i det här arbetet. Och det skulle vara mycket viktigt att det på varje daghem skulle finnas minst en cirkulerande barnskötare inom småbarnspedagogiken som för sin del kan sköta personalens plötsliga frånvaron."

"En del av barnen och familjerna mår dåligt, och också ekonomiskt stöd bör riktas till att hjälpa dessa barn och familjer."

"Privata daghem hade avgränsats helt utanför de statliga coronaunderstöden, trots att staden slutade betala ut sedlar för frånvarande. Ekonomiskt sett var vi alltså i en mycket svår situation."

"Stöden riktades endast till kommuner och bara sällan har kommunerna fördelat dem så att de också skulle ha underlättat den privata verksamheten."

"Daghemmet har fått stöd på stadsnivå för en privat aktör, efter att vi kompenenserat avgifterna för småbarnspedagogiken när barnen varit helt frånvarande från daghemmet."

"Statsförvaltningens stöd är mycket välkomna och ofta lyckas utvecklingsarbetet och fördelningen av tilläggsresurser med hjälp av stödet. I ansökningsprocesserna är dock "ansökningsveteranerna" privilegierade. Hos en del saknas det färdigheter eller tid att ansöka om ekonomiskt stöd. Det är bra att dela med sig av all slags information och den utnyttjas i vardagen inom småbarnspedagogiken."

“

Svårt att följa lagen om småbarnspedagogik i undantagsfall

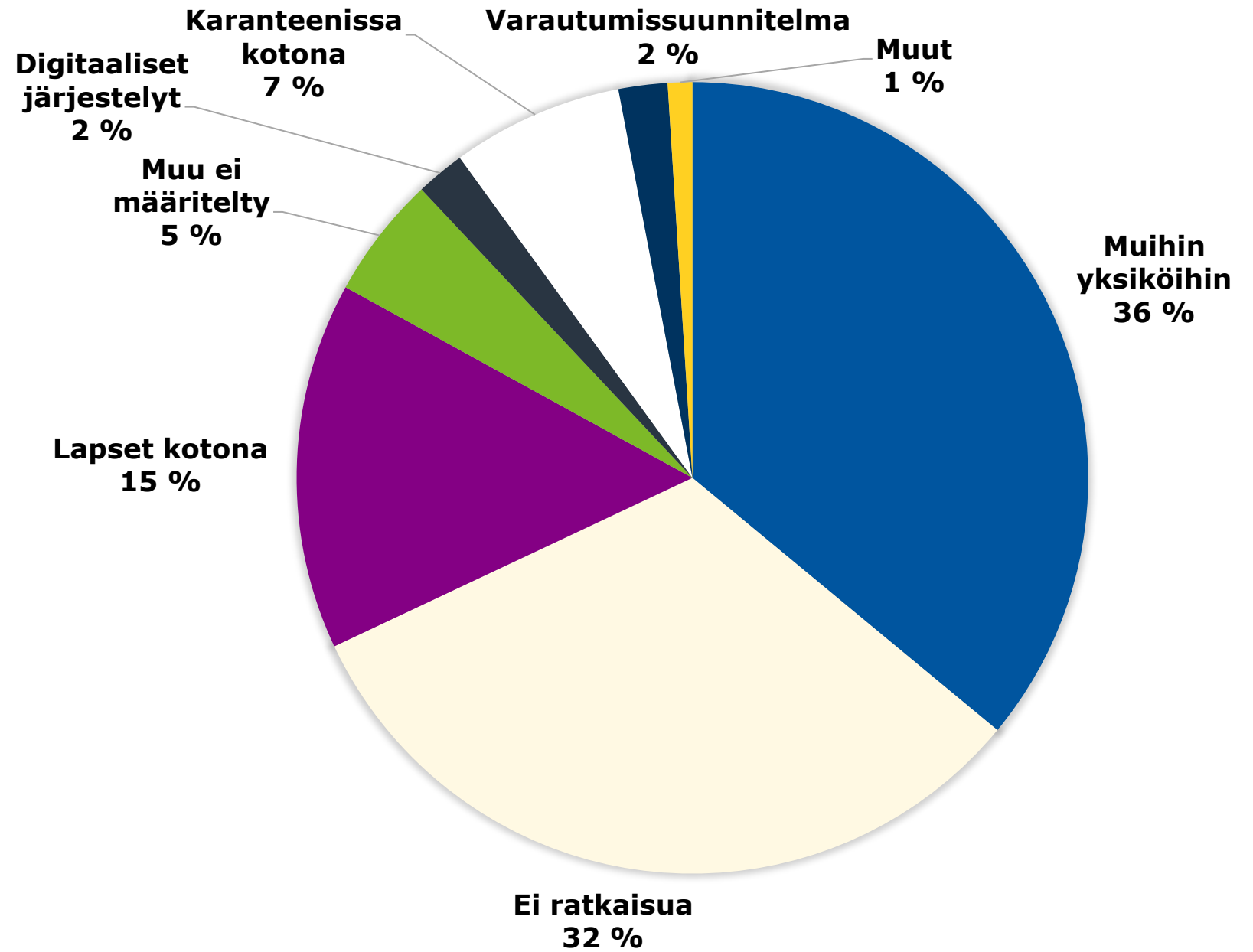

Regionförvaltningsverket

Anordnande av småbarnspedagogik när/om enheter måste stängas

- Beredskapen och beredskapsplanerna bör ännu utvecklas: man agerar från fall till fall när situationer uppstår
- Betalningskompensationerna har fungerat bra: barnen har stannat hemma
- Inga alternativ i en del av kommunerna
- Övergång till andra lokaler eller utomhusverksamhet, också personalförflyttningar har genomförts
- Små daghem helt stängda på grund av karantän, varvid man inte behövt anordna småbarnspedagogik
- Under undantagsförhållanden visar sig småbarnspedagogiken ännu vara dagvård som utgår från vårdnadshavarnas behov
- Verksamhet även för dem som stannar hemma genom distansförbindelser
- Informationsförmedlingens betydelse framhävs
- Olika situationer i köpservicedaghem och servicesedeldaghem

Beredskap

F11. Beskriv kort hur småbarnspedagogiken har anordnats / skulle anordnas när enheter måste stängas

"Man har inte förberett sig på att enheterna stängs helt. Detta kräver utveckling!"

"Vi har lyckats så bra med att separera grupperna att man vid coronafall inte har varit tvungen att stänga mer än en avdelning. En plan vid stängning av hela enheten saknas."

"Om man blev tvungen att stänga en hel enhet skulle man allra först kartlägga akuta vårdbehov och andra enheters resurser att erbjuda vård. Vid sidan om detta skulle vårdnadshavarna erbjudas kompensation om de tillfälligt kan ordna vården själv."

"En möjlighet är att tillbringa hela dagen utomhus."

"Vi har inte blivit tvungna att stänga enheter. Kommunen har många utrymmen som man kan använda vid behov. I en stängningssituation har man planerat att ordna personal till de tillfälliga lokalerna från personalen inom småbarnspedagogik utan verksamhetsställe, från andra enheter i mån av möjlighet och från tillgängliga vikarier."

"Vi har i första hand funderat på att använda familjernas egna nätverk, som familjerna våren 2020 hade gott om. Därefter skulle de som behöver vård ha placerats i en annan enhet eller i en tom lokal i kommunen, om de hade varit alltför många för den andra."

"Tilläggsresurser finns inom den grundläggande utbildningen. Meddelandeunderlag är färdiga vid fall av stängning av grupper eller hus. Personalen har informerats om beredskapen."

"Man har inte varit tvungen att stänga enheter, men man har utarbetat en beredskapsplan för en situation där man i enheten konstaterar en smitta och huset helt eller delvis måste stängas. Från andra daghem har vi t.ex. tittat på salen / o.d. extra utrymmen för andra grupper."

"Anvisningen är att vi som köpservicedaghem kan samarbeta med andra köpservicedaghem och vid behov komma överens om en reservvårdsplats."

"Som ett litet privat daghem skulle en stängning vara väldigt utmanande med tanke på verksamheten och sannolikt innebära totalt upphörande av dagvårdsverksamheten."

"Barnen från enheten som stängs förflyttas till en annan enhet -> Barngrupperna blir större när enheter stängs -> personalens arbetsmängd ökar. Samarbetet med den kommunala och privata sidan framhävs om/när enheter stängs. Man måste tillsammans fundera på hur man ska lösa situationen."

"I undantagsfall kan man erbjuda vård från en annan närenhet, om möjligt. Annars inte."

“

**Största delen av
respondenterna
anordnar ingen
småbarnspedagogik
för barn som är
hemma**

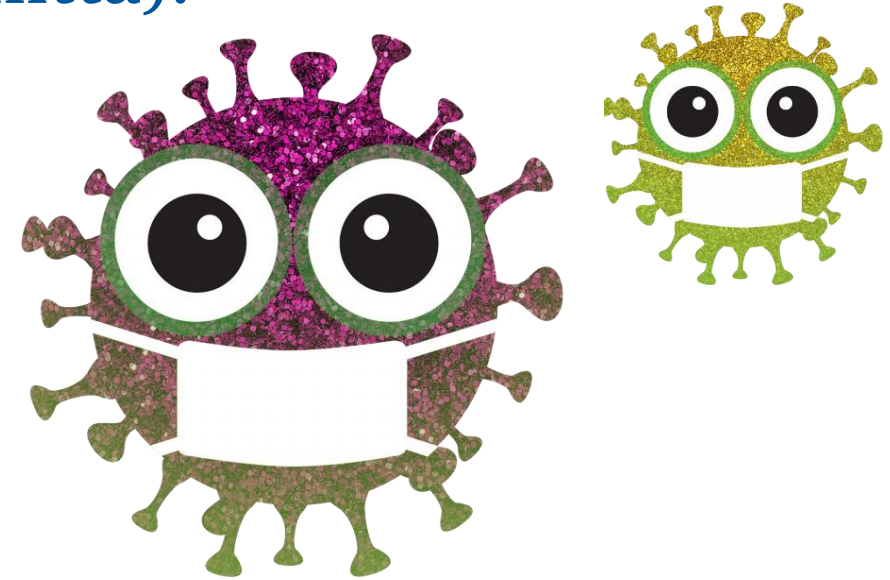
Regionförvaltningsverket

Största delen av respondenterna anordnar ingen småbarnspedagogik för barn som är hemma

- Olika tips för familjer
- Till exempel sångstunder med hjälp av distansförbindelser
- Utmaningar i kontakten med familjer med finska som andra språk
- När barnen är borta är personalen också det

F12. Beskriv kort hur småbarnspedagogik har anordnats för barn i karantän (exponering) eller isolering (smitta).

- *"På småbarnspedagogikens Pedanet-sidor har vi sammanställt olika tips för verksamheten hemma. Vi har kontaktat familjerna per telefon och t.ex. uppdaterat planerna för småbarnspedagogiken per telefon."*
- *"Med hjälp av distansarbete är läraren inom småbarnspedagogiken via Teams i kontakt med barnet/familjen, olika uppgifter som kan utföras hemma med vårdnadshavaren i enlighet med småbarnspedagogiken."*
- *"Med hjälp av de ovan nämnda aktiviteterna på distans, utdelning av pysselmaterial och idéer till hemmet, samt många verksamhetstips för föräldrarna till hemmet. Flera föräldrar var tacksamma för att ha hittat ljudboksverksamheten i familjens vardag, mångsidigheten av virtuella konserter och museibesök, osv."*
- *"De största exponeringarna i vårt område var förknippade med kedjor i växthus och familjer med vilka man inte hade något gemensamt språk. Därför var anordnandet i praktiken omöjligt för dessa. För förskoleelevernas del lyckades detta bra med hjälp av distansförbindelser och uppgifter som skickats hem."*
- *"Två dagliga distansförbindelser under en vecka. Under dessa pratade man och läste sagor samt lekte bl.a. skattjakt."*

"Alla enheter kan inte ordna småbarnspedagogik/kontakt med de existerande resurserna för barn i karantän, personal har också varit i karantän."

"Inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen finns det inget lagstadgat tvång att ordna distansundervisning. Men särskilt i början, när barnen var i hemvård, ringde vi till dem och när vi fick Teams att fungera gav vi dem pysseluppgifter eller skickade dem program från daghemmet, och så kunde de se sina kompisar med hjälp av tekniken. I förskoleundervisningen fick de uppgifter, familjerna gavs tips om vad man bör öva, osv."

“

**Några
ändringar
jämfört med
sommaren 202**

0

Regionförvaltningsverket

Anordnande av service under sommaren 2021 (juni-augusti)

- Under sommaren följer man anvisningarna
- Behovet inom småbarnspedagogiken har ökat, vikarier behövs
- Anordnandet av jour har förutsatt noggrann planering
- Familjernas arbetssituationer påverkar sommarens arrangemang
- Flexibilitet i tjänsterna
- Barnens ork väcker oro, eftersom de inte har semester
- Daghemmens sommarrenoveringar måste tänkas om
- I planerna för sommaren ser man också beredskap för en försämrad situation

F13. Om anordnande av service under sommaren 2021 (juni-augusti)

% av alla respondenter												
Respondentgrupp	Mer än vanligt på sommaren			Lika mycket som vanligt under sommaren			Mindre än vanligt			Inte alls		
	kommuner	privata	alla	kommuner	privata	alla	kommuner	privata	alla	kommuner	privata	alla
Småbarnspedagogisk anordnas	41	29	36	57	67	61	1	3	2	-	1	1
Öppen småbarnspedagogisk anordnas	4	*	*	19	*	*	5	*	*	72	*	*

F14. Andra observationer om anordnandet av småbarnspedagogik under sommarsäsongen 2021

- *"När begränsningarna minskade inledde det öppna daghemmet sin verksamhet."*
- *"Det finns behov av att anställa vikarier, eftersom personalen har långa semestrar och barnens vårdnadshavare delvis redan har hållit sin semester under verksamhetsperioden på grund av 'rädslan' för corona."*
- *"Behovet har ökat, vi kan inte hålla grupperna åtskilda, personalen räcker inte till under semesterperioden."*
- *"Enheternas jourgrupper ordnas per enhet (olika enheters barn eller personal blandas inte ihop)."*
- *"Sommarsäsongen 2021 har vi lyckats ordna med gott förutseende och noggrann semesterplanering, med beaktande av dimensioneringen!"*
- *"Det har varit svårt att förutse personalens semestrar, eftersom semestrar i en stor del av arbetsplatserna har beviljats föräldrarna mycket senare än normalt."*
- *"Den jourhavande enheten i juli möjliggör gruppernas verksamhet separat (egen tambur, mångsidiga möjligheter till utomhusvistelse, lekplatser, skogen, osv.) trots att barnen kommer från olika hus."*
- *"Förra sommaren var exceptionell, eftersom många barn vårdades under sommaren. Detta berodde på att föräldrarna var tvungna att använda sina sommarlov redan på våren på grund av coronabegränsningarna. Nu ser det ut som att vi småningom håller på att återgå till normalläge, och föräldrarna kan ha semester på sommaren förväntas inte lika många barn inom småbarnspedagogiken som förra sommaren. Vi har dock förberett oss på att ytterligare lokaler kan tas i bruk vid behov."*

"Familjerna säger inte upp en plats i samma utsträckning som under tidigare år. Behovet av småbarnspedagogik verkar vara något större bland barn i förskoleåldern än tidigare. Grupper slås samman om inte det uppstår smittor på samma sätt som tidigare. Den öppna småbarnspedagogiken är stängd i juni-juli. Det är svårt att få sommarvikarier av behöriga yrkespersoner inom småbarnspedagogiken. Nu på sommaren verkar flera familjer ha behov av att inleda vården redan i juni. Tidigare har man börjat i augusti."

...fortsätter

- *"Familjerna har sysselsatts och detta har lett till det ökade behovet av vård. Vi strävar efter att hålla samma grupper om möjligt. Vi har massor av barn i vår vård. Flera barn har inget eller ett mycket kort lov. Det är svårt att ordna personalens semestrar och få så många vikarier att verksamheten kan anordnas."*
- *"På grund av covid-19-situationen har en del av föräldrarna hållit sina semestrar längs med året eller varit permitterade, så under sommaren 2021 verkar det finnas flera barn inom småbarnspedagogiken än under sommaren i allmänhet."*
- *"Sommararbetarnas barn behöver mindre vård än före corona, eller det kan komma flera av dem under sommaren, vilket är svårt att förutse i bl.a. mängden personal (påverkar mest i skiftesvården)."*
- *"Verksamheten inom den öppna småbarnspedagogiken i vår kommun är lekplatsverksamhet på sommaren. Nu vill föräldrarna att dess öppettider ska utökas. Det beslutades att sommarens lekplatsverksamhet anordnas så att det är möjligt att vara där 6 timmar om dagen, och verksamheten omfattar också en varm lunch. Verksamheten erbjuds också till skolelever."*
- *"Det har varit möjligt att också köpa enstaka vårddagar inom dagvården om det har funnits utrymme, dvs. ofullständiga dagar i antalet barn. Andelen skiftarbetare med barnfamilj har ökat betydligt. I flera familjer arbetar den andra vårdnadshavaren också på en annan ort."*

"Behovet av vård har ökat anmärkningsvärt under sommaren 2021. Orsakerna är föräldrarnas sysselsättning och stödåtgärder inom barnskyddet. Barnen har vårdats intensivt under hela verksamhetsperioden trots att föräldrarnas arbetssituation har varit sämre. Rädsla för hur barnen orkar utan en längre paus i vården?"

"Ett exceptionellt litet antal barn har på förhand anmälts som frånvarande under juni-augusti. Nästa sommar kommer flera enheter att vara öppna än normalt, eftersom verksamheten anordnas med mer avstånd än vanligt. Små utmaningar i personalens semesterarrangemang."

"Familjerna har haft semestrar och lediga dagar på grund av sjuka barn, så barnen har mycket lite semester. Även i övrigt är det oroväckande att barnen inte har lov från småbarnspedagogiken trots att vårdnadshavarna har semester. Vi anser att staten borde ta ställning till detta."

Även tvärtom:

"Endast ett barn av 65 behöver småbarnspedagogik i juli. Familjer uppskattar fortfarande sommarlovet i juli, även om de inte reser någonstans."

"Småbarnspedagogikens verksamhet måste även på sommaren vara högklassig och innehållsproducerande, särskilda behov måste beaktas."

"Inom den öppna småbarnspedagogiken har man ordnat parkmöten för familjer, vilket man inte gjort tidigare."

"I den befintliga planen finns en reserv för att utvidga till flera enheter, om coronabegränsningarna av någon anledning skulle skärpas snabbt."

Övriga hälsningar

- *"I en liten kommun finns det alltför lite personer (chefer) för att utreda och sätta sig in i vad de nya anvisningarna innebär eller vad de innebär i praktiken. Det finns ingen person i t.ex. servicehandledningen för att hjälpa omedvetna föräldrar: kan man eller kan man inte få vård för barnen. Kommunerna har så annorlunda ställning i förhållande till varandra."*
- **En privat familjedagvårdares oro:**
- *"Oron över utkomsten har orsakats av ett hot om att vårdarens egna barn hamnar i karantän (t.ex. på grund av exponering i skolan), varvid familjedagvårdsenheten måste stängas. Detta skulle bli en kedjereaktion för alla klientfamiljer och anordnandet av deras reservvård / föräldrarna kan inte själva arbeta."*
- **Andra sysselsättande faktorer utöver coronaviruset:**
- *"I början av 2021 sysselsatte den tvååriga försöket med förskoleundervisningen förvaltningen inom småbarnspedagogiken i mycket hög grad. Tidtabellen har varit för snäv. På en liten ort är det särskilt utmanande att hitta utbildad personal och lämpliga utrymmen."*
- *"Jag vill fortfarande framföra min oro över personalens, och särskilt de närmaste chefernas, ork inom småbarnspedagogiken i en situation där den nya 57 a § i lagen om småbarnspedagogik träder i kraft den 1 augusti 2021 och småbarnspedagogiken drabbas av en överträffad personalbrist."*

En belastande tid:

"Tiden har varit mycket svår psykiskt sett. Eftersom detta har varat i en längre tid än man ursprungligen tänkte har det under våren börjat märkas psykisk och även fysisk trötthet hos både personalen och vårdnadshavarna. Personalens sjukledigheter har ökat och tanken om att byta arbete (samt dess genomförande) har ökat och orsakar ny huvudbry i planeringen av nästa verksamhetsår."

"Det är nödvändigt men mycket belastande att besvara enkäterna."

"Tack för Utbildningsstyrelsens och RFV:s utbildningar och meddelanden."

"Tack för ett gott samarbete med RFV."

"Jag kommer inte på något annat att säga än tack för er uppmärksamhet under dessa svåra tider. Jag önskar er en riktigt skön sommar, och låt oss hoppas att coronaviruset ger efter under hösten och att det inte blir någon tredje våg! Tack!"

Regionförvaltningsverket